

Ιανουάριος 2004
Τεύχος 1

Συντάσσεται από την Ομάδα
Εργασίας του Κέντρου
Μεσογειακών & Μεσανατολικών
Σπουδών του Ινστιτούτου Διεθνών
Σχέσεων
kemmes@idis.gr

Σε αυτό το τεύχος

- 1 Τα σχέδια των ΗΠΑ για την οικονομική οργάνωση του μεταπολεμικού Ιράκ και η στάση του ΟΗΕ
- 2 Συρία: εσωτερικές αντιδράσεις
- 3 Η <<ειδική σχέση>> Ιορδανίας - ΗΠΑ και η αντίδραση της Συρίας
- 4 Αγνοείται η τύχη ενός μεγαλιώδους πετρελαϊκού σχεδίου
- 5 Η αναγέννηση της ιδέας του στρατηγικού τριγώνου Ρωσίας -Κίνας-Ινδίας
- 6 Ο ρόλος των πετρελαϊκών εταιριών στο σουδανικό εμφύλιο
- 7 Ο φόβος των αραβικών κρατών για τα πυρηνικά του Ιράν
- 8 Ιράκ: Προσοχή σε τρεις σίτες
- 9 Προς μια αραβική πρωτοβουλία ειρήνης για το Παλαιστινιακό;

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΙΡΑΚ ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ

Στο Ιράκ, η Κυβέρνηση των ΗΠΑ αποφάσισε να περιορίσει τον ανταγωνισμό, αναφορικά με τα προγράμματα ανοικοδόμησης, μεταξύ επιχειρήσεων αμερικανικών, ιρακινών, χωρών συμμαχικών και χωρών που συνεισφέρουν με διατήρηση δυνάμεών τους στο μεταπολεμικό Ιράκ. Παράλληλα, το International Advisory and Monitory Board (IAMB), που συστάθηκε με το ψήφισμα 1483 (2003) του Συμβουλίου Ασφαλείας, είχε την πρώτη του συνεδρίαση στη Νέα Υόρκη, με κύριο θέμα την εξεύρεση τρόπων για να διασφαλισθεί η διαφανής χρήση του Ταμείου Ανάπτυξης για το Ιράκ και η εξαγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου από το Ιράκ, σύμφωνα με τις ισχύουσες πρακτικές στις διεθνείς αγορές. Την ίδια στιγμή, γύρω στις 20 Αραβικές και 14 Δυτικές και Ασιατικές χώρες πραγματοποίησαν προσφορές για τα 35 ιρακινά εργοστάσια, σύμφωνα με την πολιτική ιδιωτικοποιήσεων που προωθεί η αμερικανική διοίκηση στο Ιράκ. Το πρόγραμμα οικονομικής αναμόρφωσης επιτρέπει 100% ξένη ιδιοκτησία σε όλους τους τομείς παραγωγής, εξαιρουμένου του πετρελαϊκού. Επίσης, η αμερικανική Ex-Im Bank (Export-Import) προσέφερε το ποσό των 500 εκατομμυρίων δολαρίων στην Trade Bank of Iraq, για να μπορέσει αυτή να στηρίζει την εξαγωγή προϊόντων και υπηρεσιών από τις ΗΠΑ στο μεταπολεμικό

Ιράκ. Οι ΗΠΑ προωθούν, ακόμη, την εμπορική συνεργασία Ιράκ-Κουβέιτ, βλέποντας το τελευταίο ως “φυσική οδό”, που οδηγεί στην ανάπτυξη εμπορικών, επενδυτικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων μέσα στο Ιράκ, καθώς επιχειρήσεις από το μικρό Εμιράτο συμμετέχουν ήδη επιτυχώς στην ιρακινή οικονομία.

Ο Κόφι Ανάν δήλωσε ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας ότι ο ΟΗΕ είναι έτοιμος να επεκτείνει τον ρόλο του στο Ιράκ, όταν βελτιωθούν οι συνθήκες ασφαλείας στην χώρα. Ο Οργανισμός είχε αποχωρήσει από το Ιράκ τον περασμένο Αύγουστο, μετά την επίθεση στα γραφεία του στη Βαγδάτη. Παράλληλα, η ιαπωνική κυβέρνηση ενέκρινε την αποστολή 1000 στρατιωτών στο Ιράκ, για να βοηθήσουν στην ανοικοδόμησή του, προκαλώντας έντονες αντιδράσεις για την παραβίαση της μεταπολεμικής ειρηνικής στάσης της χώρας.

Στις αρχές Δεκεμβρίου, ΗΠΑ και Τουρκία πραγματοποίησαν τη δεύτερη συνεδρίαση της Αμερικανό-Τουρκικής Επιτροπής Οικονομικής Συνεργασίας, στη διάρκεια της οποίας συζητήσαν για την επιτυχία της συνεργασίας τους στο Αφγανιστάν και την Κεντρική Ασία, καθώς και για τον στόχο προώθησης της σταθερότητας και της οικονομικής ανάπτυξης στο Ιράκ. Η Τουρκία ήδη συμμετέχει στην ανοικοδόμηση του Ιράκ, με την παροχή ηλεκτρικού, προϊόντων πετρελαίου και ανθρωπιστικής βοήθειας. Οι δύο χώρες συμφώνησαν να εξετάσουν τη βελτίωση των μεταφορικών οδών μεταξύ Τουρκίας και Ιράκ, καθώς και την ενίσχυση του ρόλου των τουρκικών επιχειρήσεων στην ανοικοδόμηση του Ιράκ.

**ΣΥΡΙΑ: ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ
ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ**

Στη Συρία, πάνω από 150 ακτιβιστές πραγματοποίησαν την Τετάρτη, 10 Δεκεμβρίου καθιστική διαμαρτυρία έξω από το γραφείο του Πρωθυπουργού, ζητώντας την άρση του στρατιωτικού νόμου, την απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων και την αναγνώριση περισσότερων ελευθεριών στους πολίτες.

Ο αναπληρωτής Υπουργός Άμυνας του Ισραήλ κατηγορήσε τη Συριακή ηγεσία για εμπλοκή σε τρομοκρατικές επιθέσεις, καθώς "οι τρομοκρατικές οργανώσεις ελέγχονται από τη Συρία, τα χρήματα προέρχονται από το Ιράν και η εκπαίδευση από την Χεζμπολάχ, αυτή είναι η αλυσίδα του τρόμου, που έχει στο κέντρο της τη Συρία". Ο Ασάντ αντέδρασε, αποδίδοντας την ένταση στη Μέση Ανατολή "στις πολιτικές κλιμάκωσης και εξτρεμισμού της Ισραηλινής κυβέρνησης, καθώς και στις επιθετικές της πράξεις απέναντι στους Αραβικούς λαούς της Παλαιστίνης, του Λιβάνου και της Συρίας".

Ακόμη, άρθρο σε μεγάλη εφημερίδα του Κουβέιτ κατηγορήσε τις μυστικές υπηρεσίες της Συρίας ότι οργανώνουν και ενισχύουν την "ιρακινή αντίσταση".

Με σιωπηρές διαπραγματεύσεις, οι ΗΠΑ προσπαθούν να πείσουν την Συρία να επιστρέψει τα περίπου 250 εκατομμύρια δολάρια, που ο Σαντάμ είχε απομακρύνει από το Ιράκ και κρυφά τοποθετήσει σε δημόσια τράπεζα της Συρίας, από το 1991 μέχρι σήμερα. Η Δαμασκός, όμως, υποστηρίζει ότι τα χρήματα αυτά θα πρέπει πρώτα να ξεπληρώσουν χρέη της Ιρακινής Κυβέρνησης προς ιδιωτικές επιχειρήσεις της Συρία.

**Η «ΕΙΔΙΚΗ ΣΧΕΣΗ»
ΙΟΡΔΑΝΙΑΣ-ΗΠΑ ΚΑΙ Η
ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΣ**

Δηλώσεις του Ιορδανού Βασιλιά στο CNN, με τις οποίες άφησε να εννοηθεί ότι η Συρία υποστηρίζει την "ιρακινή αντίσταση" και, γι' αυτό, τα σύνορα μεταξύ της τελευταίας και του Ιράκ δεν είναι ασφαλή, προκάλεσαν την επίθεση του Τύπου της Συρίας εναντίον του Βασιλιά της Ιορδανίας, ο οποίος κατηγορήθηκε ως υποκριτής γιατί υιοθετεί διττή στάση απέναντι στις ΗΠΑ και στην αραβο-ισραηλινή σύγκρουση, και γιατί υποστηρίζει τα αμερικανικά συμφέροντα, παρεμβαίνοντας στις εσωτερικές υποθέσεις του Ιράκ. Για να αποκλιμακωθεί η ένταση μεταξύ των δύο χωρών, ο Ιορδανός Βασιλιάς επικοινωνήσε με τον Πρόεδρο της Συρίας, προκειμένου να συζητήσουν τους τρόπους ενίσχυσης των δεσμών τους σε όλους τους τομείς.

Ο Βασιλιάς της Ιορδανίας προσπαθεί σιωπηλά, με ταξίδια που πραγματοποίησε αυτό τον χρόνο σε ΗΠΑ και Ιράν, να επιτύχει μια συμφωνία ανάμεσα στις δύο χώρες, η οποία θα οδηγήσει την Τεχεράνη στην παράδοση 70 μελών της Αλ Κάιντα, μεταξύ των οποίων και του γιου του Μπιν Λάντεν, σε αντάλλαγμα για την αμερικανική δράση εναντίον της μεγαλύτερης ιρακινής αντιπολιτευτικής ομάδας, που βρίσκεται τώρα στο Ιράκ.

Σύμφωνα με την Washington Post, η Αμερικανική Κυβέρνηση ενέκρινε το σχηματισμό μιας Ιρακινής υπηρεσίας πληροφοριών, η οποία θα εκπαιδευτεί, εξοπλιστεί και χρηματοδοτηθεί από τη CIA και με τη βοήθεια της Ιορδανίας. Η υπηρεσία θα αρχίσει να λειτουργεί από τα μέσα Φεβρουαρίου και θα εργάζεται για τον εντοπισμό των ατόμων και ομάδων μέσα στο Ιράκ, που στρέφονται κατά των αμερικανικών δυνάμεων και της διοίκησης. Η στρατηγική συνεργασία ΗΠΑ-Ιορδανίας δεν τελειώνει, όμως, εδώ. Η αμερικανική εταιρία Raytheon έλαβε ένα συμβόλαιο ύψους 46,6 εκατομμυρίων δολαρίων από τις ιορδανικές Ένοπλες Δυνάμεις, για να

αναβαθμίσει τον στρατιωτικό εξοπλισμό της χώρας αυτής. Η Raytheon συνεργάζεται εδώ και τρία χρόνια με το Jordan's King Abdullah II Design and Development Bureau (KADDB), υπηρεσία της ιορδανικής Κυβέρνησης.

**ΑΓΝΟΕΙΤΑΙ Η ΤΥΧΗ
ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΕΙΩΔΟΥΣ
ΠΕΤΡΕΛΑΪΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ**

Η ίδρυση της πετρελαϊκής εταιρείας, που θα ελέγχει το 1/3 της ρωσικής αγοράς πετρελαίου είναι πιθανόν ότι δεν θα πραγματοποιηθεί. Έτσι, η αναμενόμενη ένωση της «Γιούκος» με την «Σιμπνιέφτ» ναυάγησε και τη δεύτερη φορά. Πιθανολογείται μάλιστα ότι το "διαζύγιο" των δύο κολοσσών είναι πλέον οριστικό και μένει μόνο να ανακοινωθούν οι οικονομικοί του όροι.

Το νέο αυτό προκάλεσε μια διττή ανταπόκριση στο χρηματιστήριο της Μόσχας, όπου η τιμή των μετοχών της «Γιούκος» μειώθηκε κατά 4,5%, ενώ αυτή των μετοχών της «Σιμπνιέφτ» αυξήθηκε κατά 2,5%. Το χρηματιστήριο, ωστόσο, αντιμετωπίζει εδώ και καιρό τις δύο αυτές επιχειρήσεις ως ξεχωριστές οντότητες, από τη στιγμή μάλιστα που ανακοινώθηκε η αναστολή της συμφωνίας για την συγχώνευση των μετοχών τους. Όπως φαίνεται, η «Γιούκος», στην περίπτωση αυτή, θα βρεθεί αντιμέτωπη με την εξουσία και τη δικαιοσύνη, ενώ επίκειται και η αλλαγή στο σχήμα ιδιοκτησίας και διοίκησης της εταιρείας. Οι τιμές των μετοχών της θα συνεχίσουν τη διολίσθηση, έτσι ώστε στους προσεχείς μήνες η αγοραστική της τιμή μπορεί κάλλιστα να μειωθεί στα μισά της σημερινής.

Η επίσημη επιβεβαίωση του «διαζυγίου» δεν υπάρχει ακόμη, ενώ και οι δύο εταιρείες εμμένουν στη θέση τους ότι ο διάλογος μεταξύ τους συνεχίζεται. Η διακοπή της συγχώνευσης ενδέχεται να επηρεάσει σημαντικά την οικονομική εξέλιξη της «Γιούκος», αφού η υπό διαμόρφωση «ΠΟΥΚΟΣ/Σιμπνιέφτ» θα γινόταν μια από τις μεγαλύτερες πετρελαϊκές

εταιρείες του κόσμου. Με τις πρόσφατες εξελίξεις, όμως όχι μόνο η συγχώνευση αλλά και η ίδια η επιβίωση της «Γιούκος» είναι εξαιρετικά αμφίβολη.

Εάν όμως η διαμάχη του ισχυρού άνδρα της Γιούκος, Χονταρκόφσκι με το Κρεμλίνο εκτονωθεί, οι προοπτικές της να επιβιώσει είναι αρκετά μεγάλες. Οι σημερινές αντιδράσεις της «Σιμπνιέφτ», από την άλλη πλευρά, υπαγορεύονται καθαρά από τη στρατηγική τους αντίληψη περί του επιχειρηματικού ρίσκου της εν λόγω συγχώνευσης.

Το ιστορικό της κρίσης αυτής ξεκινάει στο τέλος του Νοεμβρίου, όταν το διοικητικό συμβούλιο της «Γιούκος», στο οποίο επρόκειτο να εκλεγούν τα μέλη της νέας συνεταιριστικής διοίκησης της ενωμένης «ΓΙΟΥΚΟΣ/Σιμπνιέφτ», ολοκληρώθηκε με τη μονομερή δήλωση των εκπροσώπων της «Σιμπνιέφτ», ότι η επικείμενη συγχώνευσή τους ανακόπτεται. Πιθανολογείται ότι, κατά τη διάρκεια του συμβουλίου, οι μέτοχοι της «Σιμπνιέφτ» απαίτησαν νέες παραχωρήσεις διοικητικού περιεχομένου από τη «Γιούκος», η οποία αρνήθηκε να ενδώσει.

Έτσι, ακόμα και λίγες μέρες πριν, όλοι οι αναλυτές συμφωνούσαν ότι, λόγω της σημερινής της κατάστασης, η «Γιούκος» δεν έχει άλλη επιλογή παρά να συμμορφωθεί. Στην αντίθετη περίπτωση, οι ρωσικές κατασταλτικές αρχές είχαν προειδοποιήσει ότι θα αφαιρέσουν τη διοίκηση του «Γιούκος» από τον Χονταρκόφσκι. Εάν όμως οι πληροφορίες για το οριστικό "διαζύγιο" των δύο εταιρειών είναι αληθείς, τότε αυτό θα σημαίνει ότι οι μέτοχοι της «Γιούκος» κράτησαν μη συμβιβαστική στάση στις διαπραγματεύσεις τους με τη «Σιμπνιέφτ».

Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΤΡΙΓΩΝΟΥ ΡΩΣΙΑΣ, ΚΙΝΑΣ & ΙΝΔΙΑΣ

Η επίσκεψη του πρωθυπουργού της Ινδίας, Ατάλα Μπιχάρι Βαντζπαί, στη Ρωσία, αναζωπύρωσε πάλι τα σενάρια για την δημιουργία στρατηγικού τριγώνου μεταξύ Ρωσίας-Ινδίας - Κίνας. Η εν λόγω θεωρητική πιθανότητα ξαφνικά μετατράπηκε, με τις εξελίξεις που σημειώθηκαν κατά την επίσκεψη αυτή, σε πραγματοποιήσιμο στόχο. Στα πλαίσια της ανάπτυξης των ρωσοϊνδικών και των σινοϊνδικών σχέσεων, συζητήθηκε η δυνατότητα της ταχύτερης προσχώρησης της Ινδίας στον Οργανισμό Συνεργασίας της Σαγκάης (ΟΣΣ). Η κίνηση αυτή έρχεται ως απάντηση, εκ μέρους της ινδικής και της κινεζικής ηγεσίας, στην επιμονή των ΗΠΑ να συμμετέχουν αυτές στον ΟΣΣ, υπό το καθεστώς του παρατηρητή.

Εάν πραγματοποιηθεί η προσχώρηση της Ινδίας στη ΟΣΣ, η τριμερής ρωσοσινοϊνδική συνεργασία θα αποκτήσει και τη διεθνή θεσμική νομιμοποίηση. Στην περίπτωση αυτή, ο ΟΣΣ μετατρέπεται σε μεγαλύτερο γεωπολιτικό αμυντικό σχήμα, το οποίο ενώνει μια σειρά από κράτη-κολοσσούς. Το εν λόγω σχήμα θα περιλαμβάνει τις κύριες περιφέρειες της Ευρασίας –την Ανατολική Ευρώπη (μέσω Ρωσίας) – την Νότια Ασία (μέσω Ινδίας)- την Κεντρική Ασία (μέσω Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν, Καζακιστάν, Κιργιστάν) και τη Βορειοανατολική Ασία (μέσω Κίνας).

Αδιαμφισβήτητο είναι ότι ο ΟΣΣ θα εξελιχθεί στο μεγαλύτερο γεωπολιτικό δρώμενο της Κεντρικής και Νότιας Ασίας, αφού στη σφαίρα επιρροής του θα ενταχθεί το Αφγανικό και το Κασμιρικό ζήτημα, καθώς και άλλα φλέγοντα προβλήματα της περιοχής. Βεβαίως, το ερώτημα του κατά πόσο κερδίζουν ή χάνουν από την πρωτοφανή αυτή αύξηση ισχύος του ΟΣΣ τα κράτη-μέλη του, προς το παρόν, δεν μπορεί να απαντηθεί επακριβώς.

Επιπλέον, τις εξελίξεις τόσο στην περιοχή γενικότερα όσο και στις

σινορωσικές σχέσεις, δυσχεραίνει η συνεχιζόμενη ασάφεια στην εκτέλεση του διακρατικού τους σχεδίου για την κατασκευή του αγωγού πετρελαίου Αγκάρσκ- Ντατσίν. Για πρώτη φορά στα τελευταία δέκα χρόνια, το Πεκίνο ανέφερε το πρόβλημα «πολιτικής εμπιστοσύνης» στη Μόσχα, το οποίο χειροτερεύει από την ασυνέπεια της ρωσικής ηγεσίας. Με αυτό το «διπλωματικό όρο», το Πεκίνο υπονοεί την παράλληλη διαπραγμάτευση που διεξάγει η Μόσχα με το Τόκιο, σχετικά με την κατασκευή του εναλλακτικού αγωγού Αγκάρσκ- Ναχότκα.

Ο Ρώσος πρωθυπουργός, Μ. Κασιάνοφ, ύστερα από την επίσκεψή του στην Κίνα, δήλωσε ότι η απόφαση για την κατασκευή του ρωσοσινοϊκού αγωγού αναβάλλεται για τρεις τουλάχιστον μήνες, λόγω των δυσκολιών τεχνικού χαρακτήρα, δηλαδή οικολογικών και σεισμογενών κινδύνων της περιοχής. Οι Κινέζοι, ωστόσο, πιστεύουν ότι η απόφαση δεν θα παρθεί νωρίτερα από τις ρωσικές προεδρικές εκλογές του Μαρτίου του 2004. Επίσης, η προφυλάκιση του Μ. Χονταρκόφσκι, η εταιρεία του οποίου πρόκειται να κατασκευάσει τον αγωγό Αγκάρσκ-Ντατσίν, επισκίασε τις προοπτικές της περάτωσης του σχεδίου.

Από την άλλη πλευρά, η Κίνα η οποία κατέχει το μονοπώλιο της κατανάλωσης του ρωσικού πετρελαίου στην περιοχή, δεν δείχνει καθόλου την διαπραγματευτική ευελιξία, που χαρακτηρίζει τις οικονομικές της σχέσεις με την Ευρώπη και της ΗΠΑ. Αντιθέτως, εγείρει πολύ σκληρές απαιτήσεις σχετικά με την προσχώρηση της Ρωσίας στον ΠΟΕ, χρησιμοποιώντας το σχέδιο του Ντατσίν και τη στρατηγική σπουδαιότητα της συνεργασίας των δύο χωρών, ως μοχλό πίεσης στο Κρεμλίνο.

Όσον αφορά στο ρωσικό διπλωματικό παιχνίδι γύρω από τις σινοϊαπωνικές διαφορές, σχετικά με το σχέδιο Ντατσίν, αυτό μπορεί να αποβεί άκαρπο ή ακόμα και επικίνδυνο για τη Μόσχα. Δεν αποκλείεται καθόλου η διπλωματική εξέλιξη να οδηγήσει τη Ρωσία στο να βρεθεί «ένοχη» απέναντι και στη κινεζική, αλλά και στην ιαπωνική πλευρά. Επίσης, το

ενδεχόμενο της προσέγγισης Κίνας – Ιαπωνίας, οι οποίες μπορούν να συμφωνήσουν για την εισαγωγή πετρελαίου σε βάρος των ρωσικών συμφερόντων, είναι ακόμη μεγάλο.

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ
ΠΕΤΡΕΛΑΪΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ
ΣΤΟΝ ΣΟΥΔΑΝΙΚΟ
ΕΜΦΥΛΙΟ**

Δυο έγκυρες ανεξάρτητες μη κυβερνητικές οργανώσεις (Human Right Watch, Amnesty International) πρόσφατα δημοσίευσαν μελέτες σύμφωνα με τις οποίες η μαζική καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διεπράχθησαν από τις δυνάμεις της σουδανικής κυβέρνησης κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, είχε άμεση σχέση με το ρόλο των ξένων πετρελαϊκών εταιριών που δραστηριοποιούνταν στην περιοχή. Η βίαια εκτόπιση άμαχου πληθυσμού από τις εστίες του, κυρίως σε περιοχές του νότου, αποτέλεσε την κυριότερη καταπάτηση των δικαιωμάτων αυτών.

Ειδικότερα στην περιοχή του Δυτικού ορεινού Νείλου (Western Upper Nile), από το 1999 έχουν αναγκαστεί σε φυγή δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στατιστικά στοιχεία των συγκεκριμένων μελετών και ως προς τον αριθμό των εκτοπισθέντων. Υπολογίζεται λοιπόν ότι περισσότεροι από 4.5 εκ. άνθρωποι έχουν μετακινηθεί στο εσωτερικό του Σουδάν, ενώ 1 εκ. Σουδανοί κατέφυγαν σε χώρες του εξωτερικού.

Επιπλέον, οι συγκεκριμένες μελέτες εξηγούν τον τρόπο συνεργασίας των εταιριών με τη σουδανική κυβέρνηση. Οι πετρελαϊκές εταιρίες γνωρίζοντας ότι δραστηριοποιούνταν σε μια εξαιρετικά ασταθή περιοχή, προσδοκούσαν από τη σουδανική κυβέρνηση να παρέχει ασφάλεια τόσο για τις υποδομές όσο και για το εργαζόμενο σ' αυτές προσωπικό. Η κυβέρνηση προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες των εταιριών, επάνδρωσε μονάδες

προστασίας πετρελαιοπηγών (al-Himat al-Bitrol) αντλώντας μαχητές του Τζιχάντ (μουτζαχεντίν) από το PDF (Popular Defense Force). Σε ανταπόδοση της παροχής αυτών των υπηρεσιών, οι πετρελαϊκές εταιρίες όχι μόνο έκλειναν τα μάτια τους μπροστά στην οφθαλμοφανή και γνωστή σε αυτές καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις δυνάμεις της σουδανικής κυβέρνησης, αλλά υπήρξαν περιπτώσεις όπου παρείχαν τις δικές τους υποδομές, όπως δρόμους και αεροδρόμια, ως εφαλτήρια για επιθέσεις εναντίον μη στρατιωτικών στόχων, όπως εκκλησίες και νοσοκομεία. Σκοπός αυτών των επιθέσεων φαίνεται ότι ήταν η βίαιη μετατόπιση αμάχων και ο έλεγχος των πετρελαιοπηγών.

Όπως φαίνεται από το παράδειγμα των κατοίκων του Δυτικού Ορεινού Νείλου, η κατάληψη πετρελαιοπηγών και η τρομοκράτηση των κατοίκων, από τις κυβερνητικές δυνάμεις γινόταν σε τρεις φάσεις. Αρχικά λάμβαναν χώρα μαζικές επιθέσεις τόσο από την ξηρά όσο και από ελικόπτερα που σαν στόχο είχαν την 'εκκαθάριση' των περιοχών, που ήταν πλούσιες σε πετρέλαιο, από τους κατοίκους. Στη συνέχεια, ακολουθούσαν χερσαίες επιχειρήσεις για την κατάληψη των περιοχών και την προστασία των πετρελαιοπηγών. Τέλος οι στρατιωτικές δυνάμεις προχωρούσαν στην καταστροφή των αγρών και την κλοπή των ζώων των κατοίκων, τα οποία ήταν τα μέσα για την επιβίωσή τους. Σκοπός των ενεργειών αυτών συνεπώς, ήταν όχι μόνο η εκδίωξη του πληθυσμού, αλλά και η καταστροφή των κινήτρων για την μελλοντική επιστροφή τους. Παρόμοιες πρακτικές ακολουθήθηκαν και κατά τη διάρκεια της κατασκευής του πετρελαιοαγωγού (1997) στο Σουδάν ο οποίος διέσχισε εμπόλεμες περιοχές και καθιστούσε την 'εκκαθάριση' των περιοχών αυτών επιτακτική ανάγκη για τις εταιρίες.

Σύμφωνα με τις διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι εταιρίες έχουν σημαντικό μερίδιο ευθύνης, καθώς με την πολιτική τους να υποστηρίζουν και να συνεργάζονται σιωπηρά με το ένα από τα δυο μέρη της σύγκρουσης (εν προκειμένω με την κυβέρνηση), έμμεσα συμβάλλουν στη

συνέχισή της. Αυτό για το οποίο ευθύνονται οι εταιρίες, δηλαδή, είναι ότι παρά το γεγονός ότι είχαν επίγνωση για τις μαζικές εκτοπίσεις που έλαβαν χώρα, ιδιαίτερα στο νότιο τμήμα της χώρας, δεν έκαναν καμία ενέργεια για τη δημοσιοποίησή τους, καθώς κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο με την προώθηση των συμφερόντων τους στην περιοχή. Εκτός αυτού, από τις μελέτες συνάγεται το συμπέρασμα ότι η χρήση των υποδομών, ιδιοκτησίας των πετρελαϊκών εταιριών, από τη κυβέρνηση γινόταν με την συγκατάθεση των εταιριών. Πιο συγκεκριμένα οι εταιρίες που φαίνεται να συνεργάστηκαν με τις κυβερνητικές δυνάμεις είναι η канаδικών συμφερόντων Talisman energy Inc. και η σουηδική Lundin oil AB. Όμως το 2002, όταν άρχισε η δημοσιοποίηση του προβλήματος, οι εν λόγω εταιρίες αντιμετώπισαν την κατακραυγή της διεθνούς κοινότητας και αναγκάστηκαν να πουλήσουν τα μερίδια τους, σε πετρελαϊκές εταιρίες κρατικών συμφερόντων της Κίνας και της Ινδίας.

Εν τω μεταξύ, η κυριότερη επαναστατική ομάδα του Σουδάν (Sudan Peoples Liberation Army - SPLA) ανακοίνωσε ότι περιμένει να υπογράψει ένα πλαίσιο για συμφωνία ειρήνης με την κυβέρνηση ώστε να υπογραφεί ένα πλαίσιο για συμφωνία ειρήνης με την κυβέρνηση ώστε να τερματιστεί ο εικοσάχρονος εμφύλιος πόλεμος. Στις 22 Δεκεμβρίου 2003 υπογράφηκε στο Ναϊρόμπι συμφωνία για ισομέρεια στην εκμετάλλευση πετρελαίου μεταξύ βορρά και νότου. Με ζητήματα όπως το θρησκευτικό και το πετρελαϊκό να έχουν επιλυθεί και με άλλα όπως ο αφοπλισμός υπό συζήτηση, η τελική συμφωνία ειρήνης είναι ευκολότερο να επιτευχθεί. Ο SPLA ζητά τη συνδρομή της αραβικής και της αφρικανικής ένωσης ώστε η κυβέρνηση να κρατήσει τις υποσχέσεις της. Ταυτόχρονα και άλλες επαναστατικές ομάδες στα δυτικά επιδιώκουν να ενταχθούν οι περιοχές τους στην τελική συμφωνία, λέγοντας ότι δεν υπάρχει μόνο ο βορράς και ο νότος.

Ο ΦΟΒΟΣ ΤΩΝ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΤΟΥ ΙΡΑΝ

Ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε, στις αρχές Οκτωβρίου, σε σαουδαραβική εφημερίδα με κυκλοφορία στο Λονδίνο είχε ως τίτλο “Ναι, φοβόμαστε το ιρανικό ουράνιο” και κύριος άξονάς του ήταν ότι ο εμπλουτισμός ουρανίου από τους Ιρανούς έχει ως στόχο την παραγωγή πυρηνικών όπλων, με υποψήφια θύματα καταρχήν το Πακιστάν και δευτερευόντως τη Σαουδική Αραβία, το Ομάν, το Ιράκ, το Αφγανιστάν, το Τουρκμενιστάν και το Αζερμπαϊτζάν. Από την άλλη μεριά, οι Los Angeles Times έκαναν λόγο για ιρανο-πακιστανική πυρηνική συνεργασία, σχόλια που ο Ιρανός εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών απέρριψε ως αβάσιμα. Συγχρόνως, δεν παρέλειψε να τονίσει ότι το Ιράν θα συνεχίσει τις δραστηριότητες εμπλουτισμού ουρανίου, εφόσον αυτές γίνονται για ειρηνικούς σκοπούς και, συνεπώς, “συνιστούν νόμιμο και φυσικό δικαίωμα” της χώρας του.

ΙΡΑΚ: ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΣΗΠΤΕΣ

Υπάρχουν τρία πρόσωπα που θα παίξουν σημαντικό ρόλο στις μελλοντικές εξελίξεις στο Ιράκ. Ο θρησκευτικός ηγέτης Μέγας Αγιατολάχ Μίρζα αλ Σιστάνι ο οποίος προωθεί με κάθε τρόπο τη διενέργεια γενικών εκλογών το συντομότερο δυνατόν, τις οποίες πιστεύει ότι θα κερδίσει η σιιτική παράταξή του. Τυχόν καθυστέρηση των εκλογών αυτών θα τον οδηγήσει σε αποχώρηση από την προσωρινή κυβέρνηση και πιθανόν σύγκρουση με την αμερικανική διοίκηση, εξέλιξη πολύ επικίνδυνη για την τελευταία. Επίσης σημαντικό ρόλο παίζει ο Μουκτάντα αλ-Σιντρ από την ιερή σιιτική πόλη Νατζάφ, του οποίου ο πατέρας και οι δύο αδελφοί εκτελέστηκαν από το σανταμικό καθεστώς. Ο αλ-Σιντρ φαίνεται δυσαρεστημένος από την αμερικανική διοίκηση και είναι πολύ πιθανό να επιλέξει τη σύγκρουση. Τρίτος ο σιίτης επικεφαλής του Iraqi National Accord, Ιγιάντ Αλάουι, πρώην μπααθικός που εκδιώχθηκε από τον Σαντάμ στα πρώτα χρόνια της ηγεσίας του. Ο Αλάουι φαίνεται να αντικαθιστά τον Τσαλαμπί στην θέση του προνομιακού συνομιλητή Αμερικανών και Βρετανών.

ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΑΡΑΒΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ;

Η επεισοδιακή επίσκεψη του Αιγυπτίου Υπουργού Εξωτερικών στο Ισραήλ αλλά και η επίσκεψη Άσαντ στο Κάιρο φαίνεται ότι συνδέονται με μια σχεδιαζόμενη αραβική πρωτοβουλία ειρήνης. Ήδη διανοούμενοι και σημαντικοί αμερικανοί και άραβες πρώην πρέσβεις ανταλλάσσουν απόψεις μέσα από ένα δίκτυο της εφημερίδας αλ-Χαγιάτ και της αμερικανικής οργάνωσης Search for Common Ground.

I.D.I.S

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ &
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Χιλλ 3-5, 105 58 Αθήνα
Τηλ.: 210 33.12.325 Fax.: 210 33.13.575
Δικτυακός χώρος: www.idis.gr